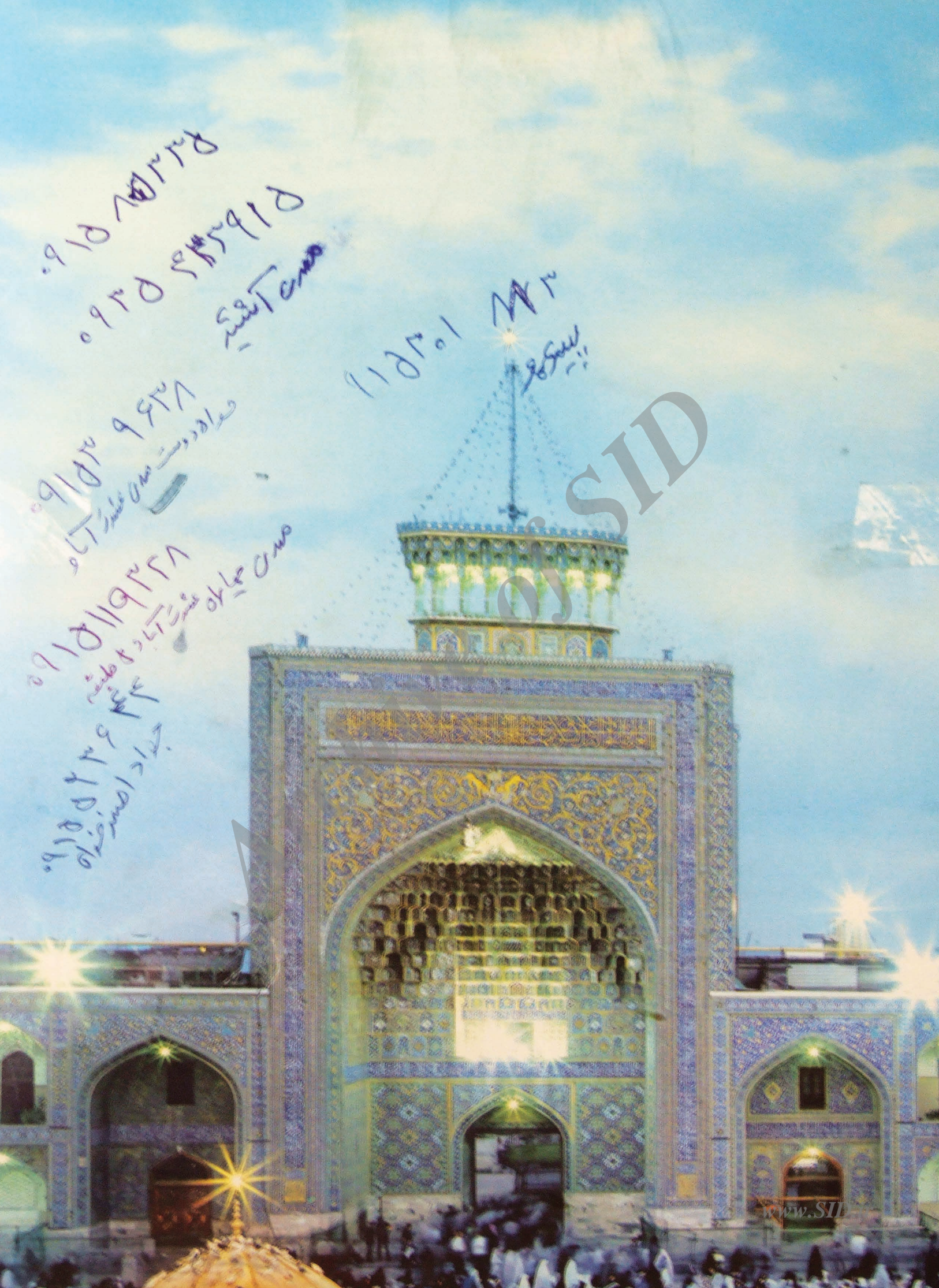

Archive of SID

پرونده عکاسی

با آثاری از : مصطفی پیوندی ، فرزاد باقرزاده ،
غلامرضا آذری خاکستر، حامد امان پور قرانی

Handwritten text in Persian script, likely a dedication or prayer, located in the upper left quadrant of the image.

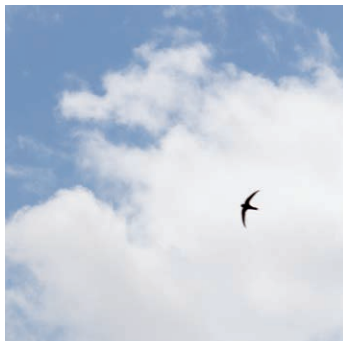
Handwritten text in Persian script, possibly a name or title, located in the upper right quadrant of the image.

Handwritten text in Persian script, including what appears to be a date or time, located in the middle left quadrant of the image.

Handwritten text in Persian script, possibly a name or title, located in the middle left quadrant of the image.

Handwritten text in Persian script, possibly a name or title, located in the lower left quadrant of the image.

Large, semi-transparent watermark text reading "www.SID" is overlaid diagonally across the center of the image.

صحن عتیق ثبت کرده‌اند همواره از الفبای بصری یکسانی بهره گرفته است. قاب‌بندی‌های عمودی، آسمان فراخ و آبی رنگ در روز و آسمان تیره و گسترده در شب که در ارتباط با نورهای محیطی منعکس شده از ایوان طلا، شب دیگری را برای زائر ترسیم می‌کند. همچنین تلاش برای حفظ تقارن سازی‌های موجود در معماری صحن و ایوان و در انتها، بهره‌گیری از حداکثر عمق میدان وضوح برای دستیابی به حداکثر جزئیات در بافت از دیگر ویژگی‌های ساختاری در تصاویر ثبت شده در صحن عتیق (انقلاب) هستند. ایوان طلای صحن عتیق در سراسر زندگی روزمره شیعیان حضوری چشمگیر دارد. پوسته‌های تزئینی نصب شده بر دیوار خانه‌ها و مساجد، طرح جلد کتاب‌های دعا، تقویم‌ها و سرسیدهای سالانه و همچنین هدایا و مواد تبلیغاتی مانند تصاویر بزرگ درون شهری و... بیانگر تصویری است که از حرم مطهر رضوی به شکل مدلی مشخص ارایه شده و قوام یافته است.

روایت صادق رحمانی، عکاس سی‌ساله کاشمیری ساکن مشهد، اما جنس دیگری است. با کمی تأمل بر روی عکس در می‌یابیم، عکاس با عمل "بازعکاسی" از تصویری دیگر - در اینجا ایوان شرقی صحن عتیق (انقلاب) - رویکرد دیگری از تصویرسازی آیینی را پیش گرفته است. وضوح و میزان دقت در بازنمایی جزئیات در این عکس، پایین است و با آنچه پیشتر به‌عنوان وجود الفبای بصری در شکل مرسوم عکاسی آیینی مذهبی اشاره شد، متفاوت است. در دل آسمان این بار غیرشفاف و غیردرخشانده حرم مطهر، دست‌نوشته‌هایی

«ایوان شرقی» به روایت دیگر

نگاهی به عکس صادق رحمانی؛
برگزیده دومین جشنواره ملی عکس مشهد

مصطفی پیوندی

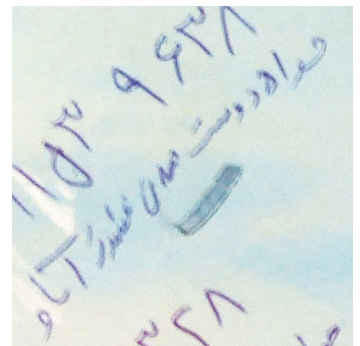
از میان تصاویری که در گذر ایام و از پس گام‌های عکاسان آیینی و در ادامه این سال‌ها، دوربین‌های حاضر در تلفن‌های همراه گردشگران مذهبی به‌عنوان نماد تجسمی بارگاه منور علی‌بن موسی‌الرضا (ع) به ثبت رسیده است، تصویری از ایوان طلا^۱ به همراه گنبد و گلدسته نشسته در صحن عتیق (انقلاب)^۲ است که بیشترین حضور و یاد را در اذهان زائران امام هشتم به خود اختصاص می‌دهد. وجود تناسبی بی‌نظیر میان گنبد و گلدسته در پس ایوان طلا از زاویه ناظر ایستاده در صحن عتیق، با تشدید حس بندگی در زائر و در نتیجه آن ایجاد تزکیه نفس در عاشق؛ باعث ماندگاری تصاویر بی‌شمار در ذهن زائران شده است. تصاویری که دوربین‌های عکاسان مذهبی از ایوان طلا در ضلع جنوبی

* عکاس مستند

peyvandi_1986@yahoo.com

را دارند، نیاز به وجود مبلغ مذهبی مسلط به سازوکار رسانه بیش از پیش احساس می‌شود. صادق رحمانی به آسانی درک مخاطب از ارتباط با دین و جاری بودن شریعت در زندگی انسان را به سطحی بالاتر و البته، متعالی‌تر رهنمون می‌سازد. عکاس با دوری جستن از شیوه‌های تبلیغاتی کدگذاری شده و نظام مند، فارغ از تصویرسازی‌های تزئینی و عناصر تکرار شونده، با چنگ انداختن به "ذات زیست دینی این مردم" تبدیل به آینه‌ای تمام قد می‌شود برای نمایش صادقانه حرکت زلال دین در میان توده مردم.

حضور دارند که نشان‌دهنده شماره‌های تلفن مکان و اشخاص متفاوت است. از شماره تلفن آشپزخانه گرفته تا نام فردی که نگارنده دست‌کم برای یادآوری خود از عبارت "جواد دوست مهدی" در ذیل شماره استفاده کرده است. از نحوه نوشتن زاویه دار خطوط و حضور متراکم شماره‌ها و نام اشخاص در کنار هم، می‌توان حدس زد که همواره در نوشتن آن‌ها عجله وجود داشته است. گویی در پی نبود کاغذ برای نوشتن، نگارنده از تصویر حرم استفاده کرده است. در سمت راست قاب، نشانه‌هایی از وجود چسب نواری شاید در گذشته، مشاهده می‌شود. سقاخانه طلا در پایین قاب به شکلی برش خورده که گویا بر جدا ساختن این تصویر از خارج قاب تأکید دارد. این عکس می‌تواند برش تصویری از میان یک کتاب سال‌شمار یا یک تقویم دیواری باشد. آنچه مشخص است این است که تصویر فوق با توجه به برخورداری از رنگ‌های غیر شفاف، نمی‌تواند به عنوان مثال، عکسی بزرگ و دیواری باشد. بررسی اندازه و نسبت حروف با دیگر عناصر حاضر در فضای تصویر، بر این استدلال که عکاس تصویر را از میان کتابچه‌های کوچک و یا آویزی دیواری انتخاب کرده است، تأکید می‌کند. رحمانی با هوشمندی و بهره‌گیری از طنزهای همیشگی اقوام جنوبی خراسان، فضای اطراف تصویر را حذف کرده است. این تمهید ساختاری، دو نتیجه کلیدی را برای عکس در پی دارد. نخست آن که با حذف جهان خارج از قاب، "ماهیت وجودی و مکانی تصویر به عکس درآمده" همچنان در ابهام می‌ماند. نکته مهم‌تر آن که عکاس با حذف جهان خارج از قاب، ماهیت ترکیب‌بندی بصری خود را به همان مؤلفه‌های آشنا و از پیش تعیین شده کاملاً نزدیک می‌کند. شکل تجسمی عکس صادق رحمانی فارغ از خرق عادت هایش، کاملاً شانه به شانه تصاویر مرسوم از بارگاه ملکوتی امام هشتم حرکت می‌کند، اما در لحظه بعد مسیر خود را تغییر می‌دهد.

امروزه شیوه‌های تبلیغ مذهبی ادیان توحیدی همواره میل به یافتن "تک روایتی" مشخص و پایدار دارند. آنجا که با به دست دادن الگویی مشخص و تک بعدی، خواسته یا ناخواسته، در ذهن رهروان مذهبی از دین ترجمه‌ای غیرمنعطف و ثابت تصویر می‌کنند. شایسته است مبلغان توانمند مذهبی، با استفاده از بیشترین ظرفیت‌های ارشادی ادیان توحیدی، در اینجا شریعت اسلام، با استفاده حداکثری از انعطاف ذاتی دین، به گونه‌ای عمل کرده که هم‌زیستی اجتماعی مردم با کلان مفهوم دین گسترش یابد تا رسیدن به آرمان همیشگی انبیای الهی که همانا شکل‌گیری جامعه‌ای مبتنی بر ماهیت دین و حاکمیت خداوند بر زمین است، محقق شود. در این روزگار نقش رسانه‌های تجسمی به عنوان ابزاری قدرتمند و نافذ در حوزه تبلیغات مذهبی بیش از هر زمان دیگری واجد اهمیت و مستلزم توجه است. در روزگاری که رسانه‌های جمعی با بهره‌گیری از شیوه‌های نوین تبلیغات سعی در همگام کردن هرچه بیشتر مخاطبان با اهداف خود

پانوش:

۱) ایوان جنوبی یا ایوان طلا، در ضلع جنوبی صحن عتیق (انقلاب) است. نادرشاه افشار سطح ایوان را در سال ۱۱۴۵ طلاکاری کرده است. ایوان طلا، ایوان نادری هم خوانده می‌شود.

۲) صحن عتیق: اولین صحن حرم مطهر که در قسمت شمالی حرم واقع است. صحن عتیق (کهنه) از یادگارهای دوره سلطان حسین بایقرا (۸۷۵ - ۹۱۲ هـ.ق) است که به کوشش امیرعلی شیرنوایی ساخته شده است. صحن عتیق، امروزه با نام "انقلاب" خوانده می‌شود.

۳) Rephotography

۴) ایوان شرقی: در ضلع شرقی صحن عتیق (انقلاب) واقع شده است. نقاره خانه در بالای ایوان شرقی قرار دارد.

